

PRINÁŠAME INŠPIRUJÚCE PRÍKLADY, KTORÉ PREDSTAVUJÚ UNIKÁTNE PRÍRODNÉ, KULTÚRNE, HISTORICKÉ, TRADIČNÉ A RELIGIÓZNE HODNOTY, KTORÉ SÚ V SYMBIÓZE S UDRŽATEĽNÝM A ZODPOVEDNÝM CESTOVNÝM RUCHOM, S HODNOTAMI PRÍRODNÉHO BOHATSTVA A KULTÚRNEHO DEDIČSTVA A S ROZVOJOVÝMI AKTIVITAMI.

RETZER LAND a jeho Festival vína (Weinlesefest)

Vinohradnícka oblasť **RETZER LAND** sa nachádza na severovýchode Rakúska v spolkovej republike Dolné Rakúsko, len 10 km od moravského mesta Znojmo a 157 km od Bratislavy. Po celé generácie je táto výnimočná oblasť známa svojím vinohradníctvom, vinárstvom, vínnymi pivnicami a ďalšími turistickými zaujímavosťami, ktoré sa podieľajú na rozvoji cestovného ruchu, rozvoji miestneho regiónu, ekonomiky a zamestnanosti. Centrom tejto vinohradníckej oblasti je štvortisícové mestečko **Retz** (Obr. 1).

Obr. 1 Pohľad z veže Radnice na Retz a krajinu v jeho okolí

Zdroj: O. Slobodníková

Retz sa prvýkrát spomína v roku 1155 ako poľnohospodárska osada a neskôr ako obchodné centrum v severnom Rakúsku. Jeho rozmach sa začal v r. 1300, kedy gróf Berthold von Rabenswalde rozširoval výstavbu Retzu. V ďalších storočiach sa z osady postupne stalo mestečko. Centrom náboženského a spoločenského života bola **Kaplnka sv. Márie (Marien-Kapelle)** z r. 1280. Išlo o ranogotickú kaplnku, postavenú z lomového kameňa, zastrešenú plochou strechou s dreveným stropom. Murivo z lomového kameňa siahalo až k oknám na poschodí. Zaujímavosťou tejto kaplnky je, že bola zrejme podpivničená, lebo z nej viedlo 56 schodov do murovanej pivnice, v ktorej sa našli aj keramické fragmenty vínnych nádob.

V 15. storočí vtrhli do Retzu husiti a zničili ho, čiastočne aj kaplnku. Mesto bolo znovu postavené a cisár Fridrich III. mu v r. 1458 udelil privilégia na obchod s vínom. Krátko na to mesto obsadil Matej Korvín, ktorý bol nadšencom talianskej renesancie, podporoval výstavbu renesančných budov a meštianskych domov lemujúcich dnešné **Hlavné námestie** (*Hauptplatz*), ktoré je ukázkovým príkladom obdĺžnikového typu pôdorysu.

Toto námestie je v súčasnosti jedným z najkrajších a najväčších trhových námestí v Rakúsku. Pre návštevníka je fascinujúca kulisa Hlavného námestia v štýle benátskej renesancie, barokových a biedermeierovských budov. Uprostred námestia sú dve fontány – Fontána s levom (*Brunnen mit Löwen*) a Fontána s postavou (*Brunnen mit Figur*), morový stĺp (Obr. 2), útulné kaviarne, vinárne, reštaurácie, obchodíky, penzióny i budovy s administratívnou funkciou.

Obr. 2 Budovy na Hlavnom námestí s morovým stĺpom (vpravo)

Zdroj: O. Slobodníková

Rozkvet mesta Retz sa zakladal na obchode s vínom. V ďalších storočiach sa mesto rozrástlo o nové mestské objekty a o mestotvorné funkcie. Po nástupe Martina Luthera (r. 1517) reformácia veľmi rýchlo zasiahla aj Retz, ktorý sa stal protestantským. Až po r. 1620 sa znova vrátil katolíkom spolu s Kaplnkou sv. Márie, ktorá bola zrenovovaná. Postavili sa nosné stĺpy, bočné oltáre, hudobný chór, presbytérium, nad hlavný oltár bol namaľovaný obraz Panny Márie a do kaplnky pribudli ďalšie sakrálné a architektonické prvky, čím sa výrazne rozšírila.

Z vonkajšej južnej strany bolo vybudované masívne schodisko a zvýšila sa veža. Od r. 1569 sa z niektorých objektov kaplnky stala mestská Radnica (*Rathaus*). Na poschodí sa postavila radničná a občianska sieň a zasadačka. Reprezentatívna Radnica sa využíva

dodnes. Konajú sa tu civilné sobáše aj zasadnutia miestneho zastupiteľstva. Dominikánska nedeľná omša sa v Kaplnke sv. Márie slúži len v zime, od adventu do Veľkej noci.

S vinohradníctvom a s vinárstvom súvisí podujatie – **Festival vína** (*Weinlesefest*), ktoré sa v Retzi organizuje každý rok posledný septembrový víkend. V rámci tohto trojdňového podujatia organizátori pripravujú jedinečný zážitok na Hlavnom námestí (Obr. 3). Festival už má takmer sedemdesiatročnú históriu a patrí k neodmysliteľnej súčasť kultúrneho bohatstva mestečka Retz a jeho vinohradníckej oblasti RETZER LAND.

Obr. 3 Atmosféra Festivalu vína na Hlavnom námestí

Zdroj: O. Slobodníková

Program začína už v piatok podvečer. Festival vína 2023 otvoril štátny radca Ludwig Schleritz spolu s hudobným doprovodom *Windmühlecho Retz*. A potom nasledoval *Heurigen 2023*, tzv. narazenie suda a podávanie tohtoročného vína všetkým účastníkom, ktorí si zakúpili vstupenku. Víno sa potom podávalo aj v sobotu a v nedeľu formou dopoludňajších čiaš vína. Vstupenku si bolo možné zakúpiť formou online len na jeden deň, alebo na všetky tri dni, alebo sa dali vstupenky kúpiť aj priamo na mieste. Online ceny boli nižšie. Deti do 14 rokov mali vstup zdarma.

V ďalších hodinách vystupovali rôzne kapely, konali sa vernisáže výstav a miestna Škola turizmu sa počas týchto troch festivalových dní prezentovala prípravou a podávaním lokálnych gastrošpecialít. Miestni a regionálni vinári v stánkoch predávali svoje vína a vinárske produkty.

Celé tri dni bolo v centre pozornosti festivalové pódium, na ktorom mali príhovory čestní hostia, napr. dolnorakúska guvernérka Johanna Mikl-Leitner, kráľovná vín Sophie Hromatka s dolnorakúskymi vicekráľovkami vín Katharinou Baumgartner a Magdalenou Eser a ďalší predstavitelia. Potom na pódium pokračoval hudobný a tanečný program. Na Hlavnom námestí sa konal trh s ponukou rôznych druhov vín, muštov, miestnych produktov a nápojov. Nechýbal bohatý kultúrny program, exkurzie do vínnych pivníc (Obr. 4) s ochutnávkou vín a syrov, návšteva Radnice, spoznávanie okolia i ďalší zaujímavý program. Pre deti bol k dispozícii zábavný park.

K autentickému zážitku jednoznačne patril sobotňajší slávnostný Vínný sprievod, ktorý prechádzal Hlavným námestím. Jeho účastníkmi boli rôzne miestne spolky a združenia, ktorých zástupcovia boli oblečení v typických krojoch, kostýmoch či rovnošatách a viezli sa na dobových traktoroch (Obr. 5, 6, 7, 8, 9), vyzdobených vozoch s témou vinohradníctva, vinárstva a miestnych zvykov a tradícií. Historické traktory boli potom vystavené priamo na námestí a o ich prehliadku bol veľký záujem. Prihovorili sa štátni a spolkoví predstavitelia, nasledovalo Odovzdávanie ceny pre víno roka a spoločenský program pokračoval vystúpením hudobných skupín pre rôzne vekové kategórie. Tí, ktorí si chceli zašportovať, využili možnosť futbalového popoludnia na miestnom ihrisku. Od 16:30 hod. do 17:00 hod. bola akcia s názvom *Chlieb a víno*, v ktorom boh vína Bacchus zadarmo nalieval účastníkom víno z vínnej fontány. Kultúrny program pokračoval až do večera.

Festival vína mal aj duchovný rozmer – v nedeľu bola slávnostná svätá omša. Po nej mohli účastníci festivalu ochutnať miestne gastrošpeciality pripravené miestnymi podnikateľmi, Školou turizmu, sledovať vystúpenia folklórnych súborov a popoludní vstup čestných hostí a Vínnu procesiu s tohtoročným mottom „*Vínna jeseň vo Wienviertel*“. Kultúrny program sa skončil v nedeľu večer.

Obr. 4 Vínna pivnica v Retzi

Zdroj: O. Slobodníková

Obr. 5 Slávnostný Vínny sprievod

Zdroj: O. Slobodníková

Obr. 6 Historický traktor na slávnostnom Vínnom sprievode

Zdroj: O. Slobodníková

Obr. 7 Vyzdobený historický traktor na slávnostnom Vínnom sprievode

Zdroj: O. Slobodníková

Obr. 8 Účastníci slávnostného Vínneho sprievodu

Zdroj: O. Slobodníková

Obr. 9 Hasiči na slávnostnom Vínnom sprievode

Zdroj: O. Slobodníková

Zaujímavosti z pohľadu udržateľného cestovného ruchu:

- ♣ Prezentovanie tradície Festivalu vína prispieva k zachovávaní miestneho kultúrneho dedičstva, k spoznávaniu vinohradníckej krajiny RETZER LAND, jej histórie, obyvateľstva, zvykov, tradícií i súčasnosti. Významná podpora vinohradníctva, vinárstva a agroturizmu od miestnej samosprávy, spolkovéj a národnej vlády.
- ♣ Budovanie povedomia u návštevníkov o výrobe vín, multifunkčnosti vinohradov a o symbióze vinárstva a starostlivosti o vinohradnícku krajinu.
- ♣ Vytváranie autentického zážitku prostredníctvom dlhoročnej tradície *Heurigen*, tzv. narazenia suda, potom prostredníctvom Vínnej procesie, podávaných čiaš vína na konzumáciu na mieste a zaujímavého kultúrneho programu, čím sa podporuje rozvoj udržateľného cestovného ruchu, propaguje sa mesto Retz i RETZER LAND a zapojení aktéri.
- ♣ Prispôsobenie cien vstupeniek v online forme, ktorých cena bola nižšia, ako pri kúpe vstupeniek priamo na mieste. V cene vstupenky (trojdňová za 15,- eur) už boli zahrnuté aj poplatky za niektoré atrakcie, napr. konzumácia čaše vína po preukázaní sa platnou vstupenkou.
- ♣ Prehlbovanie spolupráce miestnych aktérov s regionálnymi, spolkovými a národnými subjektmi, čím sa podporuje miestna zamestnanosť, fungovanie miestnej ekonomiky, predaj miestnych produktov a služieb, propagácia mesta.
- ♣ Predaj gastroproduktov prostredníctvom *Školy turizmu*, ktorá sa nachádza priamo v Retzi, a podpora predaja miestnych vín a ďalších vinárskych nápojov. Prezentuje sa škola a prezentujú sa aj producenti vín.
- ♣ Podujatie má meno nielen medzi návštevníkmi z Rakúska, ale ho poznajú a pravidelne navštevujú aj Česi a Slováci, keďže Retz leží v blízkosti hraníc s Českou republikou a z Bratislavy cesta autom trvá necelé dve hodiny.

Podľa Protokolu o udržateľnom cestovnom ruchu k Rámcovému dohovoru o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (2003) udržateľný cestovný ruch zabezpečuje udržateľné využívanie environmentálnych zdrojov, predchádza vzniku hrozieb pre biologickú a krajinnú diverzitu, od ktorej je vnútorne závislý, a minimalizuje nepriaznivé environmentálne, ekologické, kultúrne a sociálne vplyvy; poskytuje príležitosť pre vzdelávanie zvyšujúce poznanie a rešpektovanie prírodných ekosystémov a biologických zdrojov; rešpektuje sociálno-kultúrnu autentickosť hostiteľských komún, pričom zachováva nimi vytvorené a živé kultúrne dedičstvo a tradičné hodnoty, prispieva k pochopeniu a tolerancii medzi kultúrami, prispieva k zabezpečeniu životaschopných, dlhodobých ekonomických činností, poskytuje sociálno-ekonomické výhody všetkým zainteresovaným, ktoré sú spravodlivo rozdelené vrátane stabilných pracovných a zárobkových príležitostí a sociálnych služieb pre hostiteľské komunity, čím prispieva k zmierňovaniu chudoby.

Názov:	RETZER LAND a jeho Festival vína (Weinlesefest)
Autorka:	© RNDr. Mgr. Oľga Slobodníková, PhD. (SAŽP)
Gestori:	Ministerstvo životného prostredia SR, sekcia ochrany prírody a krajiny, sekcia zahraničných vzťahov a environmentálnej politiky MŽP SR
Jazyková korektúra:	Mgr. Alena Kostúriková (SAŽP)
Grafika:	Stanislav Hupian (SAŽP)
Vydavateľ:	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky a Slovenská agentúra životného prostredia
Rok vydania:	2023